

tanya de penyes amb els merlets d'una fortalesa (DE-Cat VI, s. v. *penya*). L'extensió geogràfica de *penya* i *pena* en els dialectes catalans, i així mateix en la toponímia del domini lingüístic, ja ha estat estudiada per JCor. en l'article citat del *DECat*, per als detalls de la qual remetem a aquest obra.¹

El nom originari de l'indret de *Les Cases de Pena* fou *Pena*, el qual sens dubte designava l'antic castell de *Pena* (esmentat els anys 1011, 1020, c. 1088 etc.) construït a la banda dreta de l'Aglí, damunt un escarpat roc calcari que dominava el riu pel Sud, juntament amb la població, formada al peu del castell i entorn de la seva església parroquial, ja abandonada el 1263.² El S. XI el castell de *Pena* (Alart, *RLR* III, 282), depenia del Vte. de Castellnou, llavors feudatari dels comtes de Besalú. La nova població de (*Les Cases de*) *Pena* fou establerta sobre un turó a l'esquerra de l'Aglí, a l'interior d'un meandre d'aquest i encarada a la Plana de Rosselló.³

Respecte als dos noms *Les Cases de Pena* i *lax* (*as*) *kəzāsəs* que designen actualment aquest NL, Vidal (*RLR* XXIX, 73) fa l'observació següent: «*La Poble de Pena*, aujourd'hui *Cases-de-Pene* en français, et *las Escazassas*, en catalan. Cette dernière forme est une corruption singulière de *les Cases*, qui semble avoir été importée par les habitants du pays de Fonollet. Il y avait primitivement en cet endroit un château qu'on désignait simplement sous le nom de *Pena* ou *Penna*, au XIe siècle. Le mot *Casas* est relativement récent».

Cal notar, però, que la forma *lax əskəzāsəs* deu remuntar a *Les Casasses* amb aglutinació de l'article pl. vulgarment reduït a *Es-*, cf. *Les Escaldes* < *Les Caldes* < *ILLAS CAL'DAS* a Andorra.⁴ Ultra això, no hi ha cap indici d'una possible immigració a *Les Cases de Pena* de gent procedent d'un poblat anomenat *Casas* al Fenolledès (*in comitatu Fenoliotense, in villa qui dicitur Casas* 1017, *villa Casas in comitatu Fenoliotensi* 1921), la identitat del qual encara és desconeguda (Ponsich, *Top.*, 180). El supòsit de Vidal sembla tan superflu com mancat de valor, ja que les mencions antigues del NL són unànimement de *castellum de-, loch de-, pobla de- Pen(n)a* fins al S. XVIII.

En conclusió, tot fa creure que el nom tradicional de *Pena*, que havia designat originàriament el lloc de l'antic castell de *Pena*, es va aplicar després de l'abandonament d'aquest i del seu raval a la nova població anomenada *Les Cases de Pena*, *Les Cases* i *Les (Es)casasses* (< *Les Casasses*), enlairada sobre la ribera esquerra de l'Aglí. Ph. R.

¹ Sobre l'evolució de -NN- a *n*, veg. a més *LleuresC*, 50 261, 292. — ² Veg. *Gran Geogr. Com. Cat.* XIV, 428. — ³ *Gran Geogr. Com. Cat.* XIV, 429. — ⁴ Veg. *E.T.C.* II, 12.

Casesbesses, V. *Casa*

(Alta Ribagorça). Sembla normal relacionar amb aquest un topònim no gaire allunyat geogràficament *La Càsia* al terme de Denui (Alta Ribagorça) (Coromines, *Ll.* 137 i 138).

PRON. POP. En tots dos casos l'accent recau en la primera vocal i la sibillant és sonora. *La Casi*: [*la kázi*]. *La Càsia*: [*la kázja*].

ETIM. La presència de l'article ens guia cap a solucions dintre del món romànic.¹ No obstant, l'existència en terreny pirinenc de topònims com *Casòs*, *Casòs* i *Casbas* ens obliga a no rebutjar totalment una explicació pel substrat pre-romà. X. T. [Però si acceptem les raonables etimologies indicades en els articles respectius no es veu una explicació de la -i o -ia de *Càsi(a)*. Ni de l'ús amb article *La Càsi(a)*. *Casbas* sembla ser aràbic més que pre-romà. Veg., en efecte, l'explicació més satisfactòria donada a l'art. *Casba*. J. C.]

¹ Almenys per a *La Casi* és lícit partir del ll. *CALLIS* 'camí rural', 'sender per al bestiar'. Si pensem que l'evolució -LL- > [z] està ben demostrada cf. *E.T.C.* II, 66 i 179) en l'antiga toponímia de la zona ens semblarà versemblant una base com *CALLEM*. El tancament de la vocal final en -i és un fet ben freqüent també en la toponímia de la zona pirinenca (vegeu el que diem a l'article dedicat a *Massentusi*). Ambdós fenòmens els trobem reunits en noms procedents del ll. *VALLEM*: *Vasimanya*, *Vasimaió* (a Claravalls, prop d'Areny, de *VALLEM MAGNAM* i *VALLEM MAIOREM*); potser també *Planavasi* (a Betesa, Alta Ribagorça); i no podem oblidar *La Vasi*, partida a Sorre (Alt Pallars) [pron. *la bázi*], Terra-do 1990. No deu ser casual que *La Casi* designi una partida a les dues bandes del vell camí públic que baixava de Nerill a Les Paüls i que també *La Càsia* sigui un lloc a la vora d'un vell camí, el que duia cap a Noals, baixant del poblet de Denui. Ara bé, si ens proposem cercar una explicació comuna a *La Casi* i *La Càsia*, tindrem alguns problemes a l'hora de justificar l'-a final d'aquest darrer. Haurem de suposar que, en l'època de bilingüisme basco-romànic el substantiu **Calle* (< *CALLEM*) va adoptar el signe -a propi de l'article basc. Però coneixem ben poc sobre el basc ribagorçà i aquestes explicacions que conjuminen elements de llengües diverses són sempre perilloses. Potser no cal acudir a solucions híbrides basco-romàniques. No podem explicar aqueixa -a com una hipercharacterització del gènere femení indicat ja per l'article? I d'altra banda, el fet de referir-se a les peces de terra o feixes situades en un lloc dotant al nom d'una terminació femenina és freqüent a la zona. Al mateix Denui tenim *Las Escopetas*, evidentment les terres situades a **Escopet* (ll. *SCOPETU*, derivat col·lectiu de *SCOPA*). Potser també *La Càsia* seria senzillament la peça o la feixa situada a *La Casi*.

CASINOS

Poble i municipi del Camp de Llúria.

PRON. MOD.: *kasinos*, oït per JCor. en el poble mateix (xxx, 95) i per Moll a Aín (1936). (Cal notar

La CASI o *CASIA*

La Casi és el nom d'una partida al terme de Nerill ⁶⁰